

KRITIKA

Je zdaj kdo še komu kaj dolžan?

ODER

Honoré de Balzac:
Mercadet ali Poslovni človek

Režiser: Janez Pipan
Mestno gledališče ljubljansko

●●●●●

✎ **Rok Bozovičar**

Nekaj posmehljivega je v tem, kako se Balzacova komedija (v prevodu **Primoža Viteza**) staplja s sodobnim post-post-neo-neo kapitalističnim ustrojem. V tem, kako duh začetka 19. stoletja domuje v s posodobitvami zaznamovani virtualnosti. Vendar je v porogu vztrajnosti fenomenov finančnega kapitalizma tudi nekaj bolj resnobnega. In sicer prav v vztrajnosti. Kar predstava Mercadet in adaptaciji in režiji **Janeza Pipana** poantirano izpostavi.

Pri odrskem prevajanju Balzacovega besedila se uvodna predstava sezone osredotoča zlasti na to, kako temelje človeške komedije določajo ekonomski odnosi. Natančneje, situacijsko mrežo komedije oblikuje dolg kot ekonomsko (in moralno) gonilo sveta. Borzni špeku-

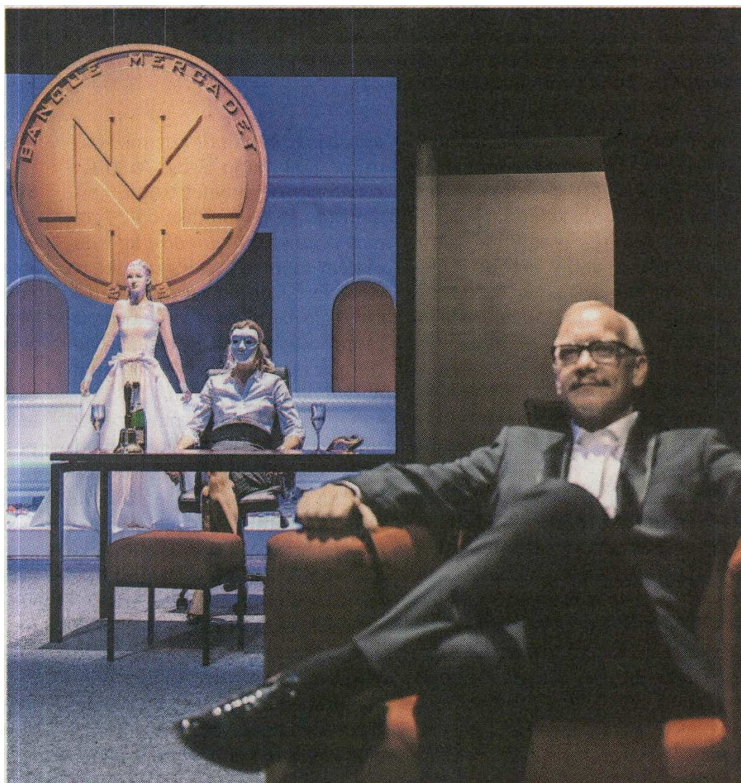
lant Mercadet (**Uroš Smolej**) je človek mnogih besed, ki ustvarjajo videz, porok številnih obljub, ki strukturirajo vizijo prihodnosti; in na robu bankrota – korak med razkošnim življenjskim slogom in obupno bedo je namreč kratek. Na tej točki se Mercadetova spretna igra z nelikvidnostjo šele začne. Nekatere upnike prepriča z očetovsko skrbjo, druge z obljubami vrnitve poslovnega partnerja Godeauja ali investicijsko potencialnostjo hčerkinе poroke (tudi družinsko povezovanje je lahko odlična naložba!). A Mercadet ne ustvarja iz nič, on je več kot bog, saj ustvarja iz minusa, manka, dolga. Vse, tudi obljuba dela dolg, dolg pa v Mercadetovem svetu mobilnosti kapitala prinaša dobiček.

Pipan režijsko obvladuje prostorsko umeščanje v meščansko stanovanje (scenografija **Sanja Jurca Avci**): na eni strani precej prometno stopnišče, po katerem vstopajo upniki, na drugi pa majhna pisarna z drsnimi vrati, v kateri Justine (**Ajda Smrekar**) udejanja Mercadeto (ne)mogoče zamisli. Mercadetova fantazija namreč potrebuje dopolnjujoči pol – možgane, ki razumejo nepredvidljivo gibanje finančnih trgov, tisti hladni, preračunljivi del kapitalističnega ustroja, ki ga včasih celo prehiti. Povsem v

ozadju pa obstaja svet zunaj ekonomske racionalnosti, svet umetnosti in čustev (**Lucija Harum** kot hčerka Julie) ter utopije (čakajoči na poslovnega partnerja Godeauja/Godota – zabaven namig na Becketta).

Zaverovanost in obsedenost z lastnim početjem, v katerem razen Mercadeta (in Justine) nihče ne vidi smisla, medtem ko njegova dejanja povzročajo kaos, je njegova glavna humorna poteza. V prepletu možnosti velikih izgub in dobičkov, manka in ekscesa, sovpadanju protislovij se skriva komični potencial, na čemer je utemeljen tudi nastop De la Briva (**Jure Henigman**).

Sklepna odprtost ni toliko posledica nedovršenosti – odrsko gibanje v celoti zaznamujeta diskretna, čista preglednost režijske montaže ter jasna narativna linija – kot tega, da je težko razrešiti (ali dodati) nepotešljivo željo, ki jo je Balzac opisal z Mercadetom in ostaja ključna tudi danes. Mlajša generacija zapolni strukturne pozicije kapitala: Adolphe Minard (**Urban Kuntarič**), prej neprimeren ženin, obogaten z dediščino in s tehnološkim znanjem, nevesta s potlačitvijo in izčrpanjem lastne ustvarjalnosti. Je kdo še komu kaj dolžan? x

Mercadet (Uroš Smolej) je človek mnogih besed, ki ustvarjajo videz. arhiv MGL